

Agerdyrkningslære,

nærmest afpasset for den mindre Jordbruger,

af

H. J. G. A. Lacoppidan,

Oversætter ved den Classenske Agerdyrknings-Skole paa Falster,
Ridder af Dannebrog.

Femte gennemfete og forøgede Dplag.

Kjøbenhavn.

Otto S. Wroblewskys Forlag.

A. Gehens Bogtrykkeri.

1877.

Første Afdeling.

Sædarterne.

I. Kornarterne.

Kornarterne henhøre, som vi i det Foregaaende have an-tydet, til Græsfnens Familie; fra Fodergræsfnene adskille de sig fornemmelig ved deres større og meelrigere Frø, der gjør dem stikede til vigtige Næringsmidler for Menneskene, og ved deres Halm faae de en stor Betydning for Agerbruget ved dens Anvendelse til Føde og Strøelse for Huusdyrene.

Med Hensyn til deres Udvikling afvige Græsfnene fra alle de øvrige dyrkede Markvæxter ved, at Frøene spire frem af Jorden med eet Frø- eller Hjerteblad; medens de andre ud- folde to Frøblade.

Alle Kornarterne ere oprindelig eenaarige Planter, og i de varme Lande, hvor de oprindelig høre hjemme, er Som- meren lang nok til at kunne bringe dem til Modenhed i een Sommer, men forsatte til koldere Klimater behøve nogle to Aar for at kunne fuldende deres Væxt, idet de kun opnaae en vis Udvikling i det første Aar og sætte Frø i det næste, medens andre, med kortere Væxtid, kunne vognes og modnes i samme Sommer, som de udsaaes; derfor inddeles Kornarterne i Vinter- og Vaarkorn.

Som bekjendt høre Hvede og Rug til Vinterkornet, men ved i lang Tid at udsaae dem sildigere og sildigere har man frembragt Afarter, som kunne udsaaes i Vaaren og i vort Klima modnes i samme Sommer, men de lykkes i Regelen ikke saa godt som Vinterkornet og give mindre Afgrøde.

Hvede.

Som vi nedskrive dette, have vi liggende Afbildninger for os af ikke mindre end 37 Hvedesorter, men der gives endnu

mange flere, hvoraf en stor Deel dyrkes i de forskjellige euro- paiske Lande. De afvige mere eller mindre fra hverandre, faavel i Arets Form — idet nogle have en længere eller kortere Stak, medens andre ere stakløse — som i Rjærnens Størrelse, Form, Farve og Indhold af nærende Bestanddele. Flere af disse Hvedesorter har man forsøgt at dyrke her i Landet, som Polsk-Hvede, Hunter-Hvede, Whittington-Hvede o. fl. a., men foruden vor almindelige brune Hvede, have kun To fundet større Udbredelse: Manchester-Hveden med bløde Aar og gunstige Korn og Vaarhveden.

Den brune Hvede er den haardføreste og synes bedst at passe for vort Klima, hvorfor den ogsaa er meest udbredt, me- dens de lyse Hvedesorter ere mere kjalme og derfor mindre stikke; navnlig gjælder dette om Whittington-Hveden, der i flere Aar har været dyrket her i Landet med Held, men i en streng Vinter aldeles bortfros. Bedre synes Manchester-Hveden, almindelig kaldet engelsk Hvede, at modstaae vore Vintre og Foraarsfulden; den er temmelig udbredt i Sjælland og paa de mindre Øer og fortranger mange Steder den brune Hvede.

De lyse Hvedesorter give hyppig flere Fold end den brune Hvede og ere mere søgte i Handelen, ligesom de have et kortere og blødere Straa og i Regelen modnes tidligere.

Hveden kræver et fast, bindende Jordsmon, som holder paa Fugtigheden, og lykkes derfor selv paa stiv Leerjord, naar den kun er kraftig. Den ynder Fugtighed og lykkes derfor undertiden paa lettere, især nymerglet Jord, som har en lav Beliggenhed, uden at være sur, navnlig i vaade Aaringer. Hvedens høie Pris forleder imidlertid Mange til at dyrke den paa et Jordsmon, som bedre var stikket for Rug, men det er ikke alene feilagtigt, fordi Hveden er usikker paa et saadant Jordsmon og kun giver 7 à 8 Fold, medens en Rugafgrøde maastee vilde have givet 12 Fold og, som Folge deraf, tillige en langt større Mængde Halm, men Hveden afkræfter saadan Jord til Skade for den efterfølgende Afgrøde i langt højere Grad, end Rugen vilde have gjort.

delig Hørve. Bygget naaede hurtigt de tiloversblevne Hvedeplanter, modnede samtidig med disse og gav den største Afgrøde, vi nogenfinde have opnaaet, nemlig 19 Tdr. pr. Td. Land, som fordeeltigt bleve folgte til en Brændevinsbrander. Hveden udgjorde omtrent en Fjerdedel af det høstede Blandingskorn. Aaret efter gav Marken en sædvanlig god Bygafgrøde.

Selv ved et omhyggeligt Valg af Saaekornet, indfinder der sig dog Klinte i Hveden, som bør afluges, naar Planterne ere godt kjendelige, og Rugningen gjentages efter en 14 Dages til tre Ugers Forløb, da Klinteplanterne ikke samtidig udvikle sig. Rugplanter bør ligeledes omhyggelig afluges, fordi Hveden i høi Grad taber i Værdi, som Handelsvare, naar den er blandet med Rugkorn.

Hvedens Modenhed tilkjendegiver sig ved Straaets Afblegning; den bør høstes, naar Kjærnen er saa fast, som frist udfilt Ost, da den ved at blive modnere ikke alene let bliver glasagtig og mindre vægtig, men tillige er udsat for at blæse af.

3 Gjennemsnit kan man regne 8 à 12 Tønder Hvede paa en Td. Land, men der haves Exempler paa, at der er høstet 14 à 16 Tdr. og derover. Forholdet imellem Kjærnen og Halmene er forskjelligt efter Aargangen og Hvedearterne; i Gjennemsnit kan man regne fra 30 til 40 P^{t} Kjerne for hver 100 P^{t} Halm.

Handelen angives Kornets Vægt almindeligt i hollandske Pund. Naar da Hvedens Vægt angives at være 128—130 o. j. v. hollandske Pund, finder man Vægten i danske Pund ved at multiplicere med 5 og dividere med 3, f. Ex.

Hveden veier 128 P^{t} hldst. $\times 5 = 640 : 3 = 213\frac{1}{3}$ P^{t} , eller 13 P^{t} $5\frac{1}{3}$ P^{t} danst.

Hvedens Vægt varierer mellem 127 og 134 Pund hollandsk.

Vaarhveden er en Varietet, der er fremkommen ved bestandigt at udsaee Winterhvede sildigere og sildigere, hvorved den omfider er bleven til en eenaarig Plante, som ikke desto mindre har en lang Væxtperiode, og derfor maa saaes meget

tidligt i Foraaret. Vaarhveden er mindre i Kornet end Winterhveden og mindre meelrig. Den dyrkes kun sjældent, men benyttes dog undertiden som Erstatning for Winterhvede, naar denne enten ikke har kunnet saaes i Efteraaret, eller mislykkes, ligesom den ogsaa har været saadet efter Roer, hvor man har forsøgt at dyrke disse i Brakmarken. Da Vaarhveden imidlertid er usikker og giver saa lidt, især i et tørt Aar, og den gjør samme Fordringer til Jordsmønnen, som Byg, der i Regelen vil give et større Udbytte, er der neppe Grund til at lægge Bind paa den.

Vaarhveden breder sig mindre end Winterhveden og maa derfor saaes $\frac{1}{6}$ til $\frac{1}{8}$ tykkere end denne.

Rug.

Ligesom Hveden er Brødkornet i det sydlige Europa, dyrkes Rugen meest til dette Brug i Nordeuropa. Hos os er Rugen endnu Hovedvintersæden, men den fortrænges Aar for Aar af Hveden i Landets frugtbare Egne, overalt hvor Veret er den fremherskende Bestanddeel af Jordbunden; paa Kullesteenssandet og i Hebeegnene vil Rugen imidlertid vanskeligt kunne erstattes af nogen anden Kulturplante.

Af Rug har man langt færre Sorter end af Hvede, og her i Landet dyrkes fornemmelig kun to: Den brune Rug, som er mørk paa Skallen, kort i Kjærnen og lavstaaet, men sidder temmelig fast i Aget, og derfor er stiftet til at dyrkes i aabne, for Storm udsatte Egne. Den findes nu kun i det vestlige og nordlige Sjælland, men fortrænges hyppig, vistnok med Urette, af de lysere Rugsorter, skjøndt den er haardførere og nøisommere end disse.

Provsti Rug er større og lysere i Kornet og længere i Straaet end den brune Rug, og dyrkes paa Østhytten af Sjælland og paa Sørne, hvor den dog enkelte Steder fortrænges af Campine Rugen, der skal give flere Fold, men en mindre vægtig Kjerne.

flere Gange, Morgen og Aften, paa de meest angrebne Stykker, eller at vande dem med fortyndet Silde- eller anden Saltlage.

Rugen tager sjældent Skade af Frostene paa tørliggende Jord, men undertiden kan den raadne, naar Sneen langt heni Foraaret dækker den, hvilket indtræffer, naar Sneen syger sammen op imod høie Hegn; i dette Tilfælde bør Sneen kastes og udjævnes. Paa tørveagtig Jord og let Sand blottes Rødderne undertiden om Vinteren, og det er da gavnligt at fasttrykke og dække dem ved at tromle Marken tidligt i Foraaret — en Fremgangsmaade, som vi i nogle Aar med Held have benyttet.

Ofte tager Rugen mere eller mindre Skade i Drætiden, naar der indtræffer stormfuldt, koldt, eller vedholdende vaadt Veir, idet Befrugtningen hindres, hvorved der opstaaer Spring i Aret; mild Luft og sagte Vind befordre derimod Sædsvæts Udbredelse. Især i vaade Aar fremkomme der mange Meeldroier i Rugærene, der vise sig som smaae, sorte Horn; ere de tilstede i stor Mængde, kunne de blive farlige for Sundheden, da de ere giftige, hvorfor det er vigtigt at rense Brødrugen saavidt muligt derfor.

Rugen bør høstes før Kornet bliver haardt og begynder at løsne sig; naar det er saa fast som Vox og Straaets øverste Rnæ er tørt, er det den rette Tid at høste.

I Gjennemsnit høstes 10 Tdr. Rug pr. Td. Land; i Landets bedre Egne sjældent over 15 Tdr.; i Hedeegnene er 6 à 8 Tdr. en ret god Høst, men hvor Rugen dyrkes flere Aar i Rad, nøies man ofte med 3 à 4 Fold i sidste Aar.

Vægten af en Td. Rug varierer imellem 118 og 128 Pd. hollandsk.

Forholdet mellem Rjærne og Straa er omtrent som hos Hveden; dog giver Rugen i Regelen noget mere Halm.

Baarrug er en Rugsort, der er fremkommen paa samme Maade som Baarhveden. Den er mindre i Kornet end Vinterrugen og giver i Regelen færre Fold end denne, men der vil oftere være Leilighed til at benytte den end Baarhveden, fordi den egner sig til at udsaaes, hvor Vinterrugen er mislykket,

paa et Jordsmon, som ikke er stiftet til Byg eller anden langstraaet Sæd, eller paa Tørvejord, hvor Vinterrugen vilde bortfryste. Baarrugen saaes saa tidligt som muligt i Foraaret, selv i Slutningen af Marts, og indtræder der gunstigt, mildt og fugtigt Veir, giver den undertiden et ret godt Udbytte.

Byg.

Bygget er den Kornart, som dyrkes i det største Omfang i Danmark, og hvoraf der udføres den største Quantitet; thi af de 12 Millioner Tønder Sæd, som aarlig avles, udgjør Bygget $3\frac{1}{2}$ Millioner, og deraf udføres henimod $1\frac{1}{2}$ Millioner Tønder. Bygget dyrkes saavel i det sydlige Europa som i de nordlige Dele af Norge og Sverrig, hvor Rugen vilde bortfryste, men hvor Bygget paa Grund af sin hurtige Udvikling kan modne i de korte Sommer. Som Følge af denne store Udbredelse gives der ogsaa mange Bygsorter, passende for de forskellige Klimat-, Jordbunds- og øvrige Dyrkningsforhold. Hos os dyrkes fornemmelig tre Sorter: Det sevradede Byg, det almindelige, toradede Byg og Chevalier-Bygget, som almindeligt kaldes engelsk Byg.

Det sevradede Byg lykkes paa Sandjord, naar den kun er i Kraft, men bliver fordeelagtigere paa sandmuldet og muldrig, skjæleret Jord; de to andre Bygsorter kræve derimod et fastere Jordsmon og høre hjemme paa Skjælleer. Overalt, hvor Kullesteensleret er fremherstende, naar det ikke er altfor stivt, og hvor det hviler paa et Mergelunderlag, egner den danske Jordbund sig fortrinligt for Bygavl, men Jorden maa være vel afgravet, skjør og, fremfor Alt, være i Besiddelse af gammel Kraft, hvorved vi forstaae den Kraft som er fremkaldt ved en mangeaarig Cultur. Derfor lykkes Bygget sjældent i høiere Grad paa nyopdyrkede eller forsømte Jorder, før i andet Sædomløb, om de end nok saa godt bearbejdes og gjødes. Bygget behøver en rigelig og let tilgængelig Næring, for hurtigt at kunne udvikle sig under sin korte Vogetid, og en skjør

Jord, for at Rødderne med Lethed kunne udbrede sig og finde Næringen; kan Jordbrugeren ikke opfylde disse Betingelser, bør han hellere dyrke Havre, som er nøisommere og langt mere lønnende end en tarvelig Bygafgrøde, der maa kæmpe med Ukrudtet om en sparsom og utilgængelig Næring i en ucul-tiveret Jord.

Ifølge de store Fordringer, som Bygget gjør, vilde dets fordeelagtigste Plads i Sædskiftet være efter Rodfrugter, men det trives ogsaa fortrinligt efter en velsluttet Erteafgrøde eller som det er almindeligere hos os, som anden Halm efter Brak-ken; derimod maa det i Almindelighed forkaftes at saae Byg i Grønjord.

Det sevradede Byg er mindre i Kornet end det toradede, Halmen er finere, blødere og et bedre Foder, ligesom dets hurtige Spiring gjør det fortrinlig skiftet til Malt, hvorfor det ogsaa er meget søgt til dette Brug. Det er kjælent og lider under Foraarskulden, men da det kan tilendebringe sin Væxt i omtrent 10 à 12 Uger, udsaaes det først i Begyndelsen indtil Midten af Mai, omtrent 6 Skpr. i en Td. Land. Aret er meget udfat for at knække af, naar det begynder at modne, derfor maa denne Sædart høstes tidligt og i det Hele behandles med Forsigtighed under Høsten. Det sevradede Byg giver over-ordentlig lønnende Afgrøder, naar det udsaaes i kraftig Jord, og vi kjende Egne her i Landet, hvor Gjennemsnitshøsten er 12 Tdr. pr. Td. Land, i gunstige Aar stiger den endog til 18 à 20 Tdr.

Det almindelig toradede Byg dyrkes i en langt større Udstrækning end det Foregaaende; det har en større og vægtigere Kjerne, som sidder fastere i Aret, og en længere Vøxtid, ligesom det i mindre Grad lider af Foraarskulden. Det kræver en fastere Jordbund end det sevradede, men er usik-kert paa siv Leerjord, især i tørre Aaringer, naar Bygget ikke hurtigt kan komme til at dække Jorden, eller det senere standfæs i Væxten.

Chevalier-Bygget er ogsaa toradet, men har et større,

trindere og vægtigere Korn, et noget lavere og mindre stivt Straa end det almindelig toradede Byg, og gjør endnu større Fordringer til Jorden end dette; navnlig kræver det et kalkholdigt, skjorleret Jordsmon, hvor Mergelen ligger meget nær Madjorden, og hvorved den saaledes bliver varm og tør; kommer hertil en god Kultur og en tidlig Udsæd, bliver Chevalier-Byggets Dyrkning baade lønnende og sikker, men kan man ikke byde det de ovennævnte Betingelser, gjør man bedre i at holde sig til det almindelige Byg.

En ufravigelig Regel for begge de sidstnævnte Bygsorters Dyrkning er en tidlig Udsæd og især gjælder den for Chevalier-Bygget. Meningerne ere deelte, om man skal pløje til Bygget i Foraaret eller udsaae det paa den vinterlagte Fure; vi foretrakke den sidstnævnte Fremgangsmaade, navnlig for Chevalier-Bygget, og ligesom vi allerede for 28 Aar siden offentlig have udtalt os herom*), har senere Aars Erfaring bekræftet vor Mening om Methodens Fordeelagtighed. Vil man pløje til Byg om Foraaret, da bør Jorden have to Pløininger, thi ved een Pløining vendes netop den af Frostens skjornede og udluftebe Jord ned, og Sædekornet faaer et mindre bekvemt Leie. Ved Foraarspløiningen forsinkes imidlertid ikke alene Saaeringen, men Jorden udtørres let i den Grad, at Sædekornet kommer til at savne den til en hurtig Spiring nødvendige Fugtighed, hvorved Planten faaer kortere Tid til sin Udvikling.

I en Række Aar have vi i det Mindre, og flere efter en større Maalestok stedsse med Held benyttet følgende Fremgangsmaade ved Dyrkningen af det toradede Byg: Vintersædens Stub omploies i Efteraaret til en Dybde af 7 à 8 Tommer, helst saa tidligt som muligt. Saasnart Jorden i Foraaret er nogenlunde tør og istand til at bære Heste og Redskaber, gives den et Tindt med en let Harve paatvers af den vinterlagte Fure, eller, naar Jorden er meget fast, med en dybtgaaende, svenst

*) See Tidsskrift for Landøkonomi, 10de Bind, 4de Hefte, 1848 Pag. 461.

Farve, hvorpaa Bygget saaes og nedharves med den svenske Farve; tilsidst jevnes Jorden paa langs med en let Farve. Forøvrigt henvise vise vi til, hvad der i det femte Afsnit er bemærket om Brugen af den svenske Farve og Tromlen ved Vaarsædens Lægning.

Sjældent have vi udsaaet det toradede Byg og navnlig Chevalier-Bygget senere end i April, men undertiden i Slutningen af Marts, hvorved det ofte er hædet, at det nye opkomne Byg er blevet gult af Nattefrost, men vi have aldrig sporet nogen større Skade deraf, hvor Jorden var vel afgravet og kraftig. Ved Haandsaaening bruger man i Almindelighed 8 Skpr. Byg til en Td. Land, men udsaaet med Maskine er 6 à 6½ Skpr. tilstrækkeligt. Bygget taaler at dækkes med 1½ à 2½ Tommer Jord.

Af Sygdomme er Bygget sjældent underkastet andre end Brand, som i Almindelighed kun ytrer sig hos enkelte År og ikke skader den øvrige Afgrøde, som hos Hveden; hvor Branden imidlertid gjentagende viser sig, vil det være rigtigt at forstærke sig Saaekorn fra brandfrie Marker. Naar Bygget heldigt har naaet at dække Jorden, har det endnu et farligt Tidspunkt at overstaae, nemlig naar det skal stride eller sætte År; thi indtrækker langvarig Tørke i denne Tid, bliver Året kort og hele Værten forkrøbet.

Oldenborrens Larve (den saakaldte Kragebukk) har i de senere Aar været en farlig Fjende for Bygget, som for de øvrige Kornsorter; de virksomste Midler til at hæmme disse skadelige Dyrs omsiggribende Ødelæggelser ere: at frede om alle de Fugle, som forhen i hele Skarer fulgte Blommanden, saasom Maager, Krager, Stære og selv Spurve, men som nu ved en utidig Sagtlyst ere bortstrammede; samt, naar Larven, forvandlet til Oldenborre, viser sig i Foraaret, om Morgenens tidligt at nedryste den af Træerne og tilintetgjøre den. Det er ikke usandsynligt, at Foraarspløiningens Afstæffelse bærer noget af Skylden for Larvernes Tiltagen, thi ved Brugen af den svenske Farve bliver Jorden ikke vendt, som ved Ploven,

og Larverne saaledes ikke bragte ovenpaa Jorden, hvor de kunne blive tilgængelige for Fuglene, og det er nok muligt, at alene Hensynet til dette Kryn kan nødsage til for en Deel at udlade en saa gavnlig og kraftbesparende Kulturmetode, som Saaening paa den vinterlagte Fure.

Tidligere ansaae man, som Kjendetegn paa Byggets Modenhed, naar Året antog en rødlig Farve, men undertiden udbliker den, især hos Chevalier-Bygget. Naar Kjønnen er voxagtig og endnu blød, selv om Stalkene paa enkelte År ere grønne, er det den rette Tid at høste; thi opsattes Høsten, indtil Året begynder at niske (bøje sig mod Straaet), da er det Tegn paa Overmodenhed, og Bygget bliver tykkfaldet og mindre vægtigt.

Gjennemsnitshøsten af toradet Byg er 10 Td. pr. Td. Land, men paa frugtbare Jorder og ved god Behandling kan Afgrøden stige indtil 15 à 16 Td.

Af Chevalier-Byg er det os bekendt, at der i et Aar paa Berchenborg i Sjælland er høstet 2,100 Tdr. paa 110 Tdr. Land, og i flere Aar har Middelhøsten været 13 Tdr., hvortil vi maa bemærke, at Bygget stedse har været saet uden Foraarspløining.

1 Td. almindeligt toradet Byg veier fra 111 til 115 Pd. hollandsk
1 „ Chevalier-Byg „ „ 112 til 122 „ „
1 „ serratet Byg „ „ 100 til 115 „ „

For hvert 100 Pd. Straa kan der regnes fra 60 til 70 Pd. Kjerne.

To Bygsorter: Himmelbygget, der har en stor, meelrig Kjerne og en tynd Frostal, og Risbygget (Vistebyg), der staaer imellem det toradede og serratet Byg i Størrelse, have været dyrkede her i Landet, endog i det Store, men have ikke fundet Udbredelse.

Havre.

De dyrkede Havresorter kunne henføres til to Hovedafdelinger, hvoraf den ene har Topgrenene udbredte til alle Sider,

som Grenene paa et Træ, medens de hos den anden vende til samme Side, ligesom Blomsterne paa Liliekonvallen; men begge indbefatte igjen en Mængde Afarter, hvoraf her i Landet fornemmelig kun dyrkes: den almindelige hvide Havre, den engelske Havre, ogsaa kaldet polsk, spansk og Kartoffel-Havre, som er større i Kjønnen end Førstnavnte, men gjør større Fordringer til Jorden, og Purhavren, som har fortagtige Korn og kun dyrkes i Hebeegnene. Foruden disse dyrkes ogsaa hist og her Sværdhavren og den store Ranschatkahaavre, men den almindelige hvide Havre er den meest udbredte.

Havren trives paa enhver Jordbund; der kun ikke er for tør, som løs Sand- eller Kalkjord; den vozer paa fugtige, tørveagtige Jorder, hvor de fleste Sædarter ikke ville trives, men dyrket paa bedre Jord er den en af de meest lønnende Kornarter. Dens kraftige Rødder synes at kunne tilegne sig Alt, hvad Jordbunden byder den, eller hvad andre Kornarter forsmæde, men derfor udtømmer den ogsaa Jorden i en højere Grad end disse.

Man indrømmer i Almindelighed Havren den ringeste Plads i Sædskiftet, naar de foregaaende Afgrøder have udtømt den bedste Kraft, og tilskriver den Skylden for Jordens Afkræftelse, fordi den kan tilegne sig de tiloversblevne Rester; men netop derfor er det saa forkastelig at tage Havre to Aar i Rad i Slutningen af Sædskiftet, som det enkelte Steder er Brug. Kun naar den dyrkes i nyopbrudt Eng, ansee vi det tilraadeligt at tage Havre efter Havre, fordi ingen anden Sædart vil groe der, og Havren dog giver Afgrøde i de to Aar, som ere fornødne til den seige Grønsværs fuldstændige Forraadnelse, før den igjen med Fordeel udlægges til Græsning, saaledes som det nærmere vil blive omtalt i Afsnittet om Engculturen.

Overalt, hvor Jorden efter en forudgaaende Afgrøde er uskiftet til Byg, det være nu af Mangel paa tilstrækkelig Kraft, eller fordi man ikke har kunnet give den den fornødne Bearbejdning, ville vi tilraade at saae Havre, der vil trives efter enhver Forfrugt og give Udbytte i Forhold til Jordens Kraft

og Behandling. Om end Havren saaledes ikke er nogen Koftforagter, forsmæder den dog ikke en kraftig velbehandlet Jord og vil selvfølgelig lykkes fortrinligt efter Kobfrugter, Vælleplanter eller i en kraftig Kløverstub, men den udsaaes i Regelen hertilands i Grønjord eller efter Byg. Havren taaler godt frisk Gjødning, og derfor gjøde Mænge til den, hvor den dyrkes som sidste Halm, hvorved ogsaa den i Havren udsaaede Kløver under godt af Gjødningen; med Fordeel anvendes ogsaa hertil sur phosphorsur Kalk.

Hvor Havren, Aaret før Brak, saaes i Grønjord, opbrydes denne enten i Efteraaret eller tidligt i Foraaret ved en dyb, veludført Pløining, harves godt igjennem, til den er fjær i Overfladen, og derpaa udsaaes Havren. Dyrkes den som sidste Halm, er det rigtig at pløie den forudgaaende Sædarts Stub dybt i Efteraaret og at saae paa den vinterlagte Jure, af samme Grund, som vi have anført ved Jordens Behandling til Byg — en Fremgangsmaade, som er langt at foretrække for den hos den mindre Jordbruger almindelige Skik at lade Jorden ligge upløiet til Foraaret og kun pløie een Gang til Havren.

Havren har en lang Vøretid og maa derfor saaes saa tidligt som muligt, hellere i Marts end i April, saameget mere som den ikke staaer fare for at lide af Foraarskulden. I Grønjord saaes 12 à 14 Skpr. i en Td. Land, i Stubjord 9 à 11 Skpr., alt efter Saakornets og Jordens Bestaafenhed. Den taaler at dækkes med $1\frac{1}{2}$ à 2 Tommer Jord.

I enkelte Egne, navnlig paa Bornholm, er Flyvehavren et besværligt Ukrudt i Havren. Den ligner Sædhavren, men kjendes paa, at den er haaret paa det nederste af Skallen; hvor den forekommer, bør den bortsluges. Mod overhaandtagende Agerkaal har man tilraadet at harve med en let Harve, naar Havren netop er spiret frem; bedre er det vistnok ved en omhyggelig Brakning og øvrig kraftig Behandling, at holde dette Ukrudt borte fra Vaarsædmarkerne.

Havren er meget udsat for at blæse af, naar den er nærved at modnes, og derfor bør den høstes, medens Kjønnen endnu